

Oravecz Imre

KALIFORNIAI FÜRJ (Regényrészlet)

Szokatlanul rövid volt az ősz és száraz. Nem az otthon ilyenkor megszokott szakadó hideg eső verte le a fákról a leveleket, hanem a fagy szedte le. Nem sárgultak, barnultak előtte, hanem egyből megpirosodtak, és amíg az ágakon függték, távolról úgy festettek a parkok, ligetek, mintha kigyulladtak volna, és vidám tűzzel égnének. Egyik nap még ősz volt, vénasszonyok nyara, meleg, olykor szinte ingujjra lehetett vetkőzni, a másik nap meg már tél, dermesztő hideg. Egyből befagyott a Duck Creek, csak az ég nem váltott szürkére, kélett tovább rendületlenül, és szikrázóan süttött le belőle az immár erőtlen nap. Aztán október végén megjött a hó is, temérdek hó, és betakarta az utcákat, udvarokat, kerteket, és maradt tavaszig, amely viszont sokáig váratott magára. Amilyen kurta volt az ősz, olyan hosszúra nyúlt a tél. A magyarok szerint a medve is a tél pártjára állt, meglátta ugyan Pál napkor az árnyékát, mégis visszabújt a barlangjába, a több államot bejárt idősebb amerikaiak azt is tudni vélték, hogy odaát Pennsylvániában, az Allegheny-hegység Ohiohoz legközelebb eső részében.

Istvánék, Imruskát kivéve, akit elbűvölt a rengeteg, tartós hó, alig várták már, hogy megszabaduljanak a téltől. Nem kellett havat lapátolniuk, jól bírták a hideget, nem betegedtek meg, még csak náthások se lettek, de elégük volt már a télből, a jégvirágos ablakból, a nagy fehérség taposásából; de legfőképpen abból, hogy jóval kevesebbet tudtak félretenni, mert a fűtési szezonban többbe került a burd, a tüzelő jelentősen megemelte a lakbért. Más kiadásai is növekedtek, melegebb ruhákat, lábbeliket kellett venniük, és kiegészítő élelmre is több ment el a vártnál, mert számosabb, táplálóbb ételekre volt szükségük, főként a gyerekeknek.

Egyébiránt rendszeren belakták már a szobát, megszokták a házat, az utcát, az embereket, a növényzetet, az állatokat. Tudták már, ki kicsoda a burdban, hol dolgozik, kit hagyott otthon, ki a jó, ki a rossz, kivel kell vigyázni, kik laknak a szomszédságban, mi hol van az utcában, vagy távolabb, melyik utca melyik, hogy hívják, és hova visz, hogy lehet a Maumee partjára kijutni, honnan lehet a legtöbb hajót, uszályt látni, és hol van a legközelebbi híd a folyón. Mit hol lehet kapni, mi melyik

boltban mennyibe kerül, mi számít olcsónak, mi drágának, melyik gyár dudál, ha dudálnak, milyen szag honnan ered, melyik szél hozza, melyik viszi a füstöt, a bűdösséget. Kiderítettek, becserkésztek mindent, eligazodtak, kiismerték már magukat Birminghamben. István már megjárta Dél-Toledót. Amíg az idő engedte, egy vasárnap kíváncsiságból együtt északkelet, kelet felé is kimerészkedtek a környékre, a két vasútvonalon, a Duck Creeken túlra. Látták, hogy arra is sík a vidék enyhe hajlásokkal, emelkedésekkel, a hajlásokban vizek sással, náddal, a vizek partján bokrok, fák, a hajlások oldalán, az emelkedések tetején szántók, kukorica- és krumpliföldek, itt-ott elkerített legelők legelésző tehennel.

István nehéz munkát végzett, és amikor nappalos volt, esténként még a gyár szervezte ingyenes angol nyelvtanfolyamra is járt. Szabadidejében tehát főként pihenésre vágyott. Anna meg nő léte inkább otthon ülő fajta volt. Ennek ellenére már társadalmi életet is éltek. Vasárnapokon vagy jeles ünnepeken összejöttek Gyurcsikékkal, Mátyással és a feleségével, Bözsivel. Rendszeren ők mentek hozzájuk, mert azok egész lakást béreltek, és náluk több volt a hely, de néha azok is feltekintették őket, megsajnálták Annát, akit bántott volna, ha egyetlen látogatást se tudna visszaadni. A misére járás is kínált alkalmakat a másokkal való érintkezésre. Paulovics atyának még az is szokása volt, hogy istentisztelet, a kézfogások után elbeszélgetett nyájával a templom előtt. Mert volt már, időközben lett templom is. Ősz végére elkészült a terv, decemberben pedig hozzáfogtak az építéséhez, és az építők, frame lévén, egy hónap alatt végeztek vele. Maga a toledói püspök, Monsignor Schrembs szentelte fel személyesen újévkor, az új esztendő első napján. Nem elmélyült eszmecserék voltak ezek, csupán negyed-, legfeljebb félórás tereferék, vegyesen mindenféléről, többnyire időszerű dolgokról, világpolitikáról, hazai gondokról, helyi eseményekről, a magyar negyedet érintő ügyekről, arról, ami éppen adódott. És nem mindenki, hiszen az asszonyok siettek haza főzni, vagy megtenni a végső előkészületeket a vasárnapi ebédhez, hanem csak a férfiakkal, azok közül is legfeljebb csupán egy tucattal, mert a többi mindjárt elment, nem ért rá, vagy nem érzett hajlandóságot ilyesmire. István a kevés maradék közé tartozott a párjával, aki egyedüli feleségként nem vált le a férjéről, hanem követte a példáját, és a háta mögött szerényen meghúzódva várt. Nem szólt, hallgatott, mintha ott se lett volna, de figyelt, és a gyerekektől is megkövetelte, hogy csendben legyenek. Szerették ezeket a röpké társas együttléteket a templom előtt, vagy mellette a parókián,

mert az is épült, ahová a pap olykor beinvitálta őket, ha erősen havazott, és ahol kissé szabálytalanul bár, de megkínálta őket miseborral, ha éppen valami újfajta hozatott. Jó volt a mise után még egy kicsit ott elidőzni, híreket hallani, kötetlenül csevegni erről-arról, és ily módon az Ige vágyott, magasztos világából, a szertartás ünnepélyes magasságából mintegy még a helyszínen visszaereszkedni a földre, visszazökkenni a megszokott, mindennapi életbe.

Árvaiék részt vettek továbbá a nagyobb közösségi megmozdulásokon, így ősszel a szüreti felvonuláson is. Mert a birminghami magyarok azt is tartottak, minden évben, bandériummal meg miegymással, noha szőlője nem volt senkinek, és azokat a szép, nagy fürtöket, amelyeket rúdra aggatva végighordoztak a negyed utcáin, a kerti, udvari lugasokból szedték össze. De annyira megszokták otthon ezt a nagy látványosságot, maskarás bolondozásokkal tarkított, önfeledt örömtüntetést, annyira a szívükhöz nőtt a magyar bornak ez ünnepe, hogy egyszerűen nem tudtak lemondani róla. Az sem zavarta őket közben, hogy az ünnep tárgyát, magát a magyar bort legnagyobb fájdalomkra itt nélkülözniük kellett. Istvánék is túltették magukat e visszásságon, és boldogan csatlakoztak a hosszú, vidám menethez, mikor az a burdos ház elé ért.

Beléptek a Szent István Betegségápoló Egyletbe is, amelynek ugyan a görög katolikusok is tagjai voltak, de ezzel megalkudtak, mert a másik ilyen egylet református volt, és az végképp nem jöhetett szóba, hiszen a reformátusokra úgy tekintettek, mint holmi eltévelyedettek. Gondolniuk kellett arra is, mi van, ha István megbetegszik, vagy valami baleset éri a munkahelyén, netán életét veszti. Az egyleti gyűlésekre, beszámolókra ugyan csak ő járt el, a rendezvényeken, az ünnepi összejöveteleken azonban teljes létszámban megjelentek. Bár nem maradtak sokáig, sötétedés előtt a gyerekekre való tekintettel mindig hazamentek. Kivéve olyankor, ha azokat bál követte. A táncot mindig megvárták, még ha nappali fény tűnté után kezdődött is, csak aztán távoztak. Ilyenkor István és Anna előbb táncolt egyet-kettőt, csárdást vagy keringőt, de leginkább keringőt, mert itt már az is járta, és ők megkedvelték, miután megtanulták. Azt nem tudták megtagadni maguktól, azt még mindig nagyon szerették, a táncot. Fiatalok voltak még, tele erővel, pezsgéssel, és vágyott rá a testük. Meg ilyenkor mindig az a régi siroki bál jutott eszükbe, amelyen először táncoltak együtt, az az este, az öröm, az az izgalom és az újbóli összetalálkozás éjjel Köves-part előtt, az erdő, Darnó, Szajla, Magyarország, amely messze

volt, olyan, de olyan messze, mintha nem is létezett volna. Máskor is gondoltak erre és a házára is, de ilyenkor kivált érzékenyültek. Anna olyannyira, hogy megremegett, és könny szökött a szemébe. Nem sok, csak éppen annyi, hogy nedves lett, és ezen a vékonyka fátyolon keresztül továbbra is látta, szemmel tartotta a gyerekeket, akikre közben a szintén jelen lévő Gyurcsikék vigyáztak, mert nem távolodtak el nagyon a körben bémészködőktől, tőlük, a forगतag szélén, hozzájuk közel, szinte előttük lejtettek.

Már több mint egy fél év telt el azóta, hogy megérkeztek. Még nem váltak egészen birminghamiekké, még ezzel-azzal elütöttek tőlük, a többiektől, de már megbarátkoztak mindennel, elfogadtak mindent, mondhatni, beilleszkedtek. Csak a burddal nem bírtak kiegyezni, kibékölni. Nem molesztálta ott Annát végül egyetlen kiéhezett férfi sem, verekedés is csak egyszer volt, de bicskázás, vérontás nélkül, és Imruska se szedett fel sok csúnya szót, de rájöttek, hogy még rövid távon se családnak való az, kicsi nekik a hely, az egy szoba. Megelégtették, hogy alig férnek el, szinte egymás sarkát tapossák, hogy nincsen még egy, másik, ahol legalább Anna külön hálna a gyerekekkel, és a holmijuk egy részét is tarthatnák, hogy még kamra, vagy valami kis lyuk sincs az élelemnek. Ha mindnyájan otthon vannak, abban az egyetlen szobában kell gyűrdniük, mindenüket abban tartaniuk, egy szál szekrényben, ami meg nem fér bele, azt rajta kívül, rendbe rakva, de csak erre-arra rápakolva. És a tetejébe még főzni se lehet. Egyszerű babaételeket igen, de azt is csak lent, Mrs. Kiss konyháján, felnőttnek valót, rendset nem. Anna majd megőrült már így, asszony, családanya léte konyha nélkül. Sokszor úgy érezte magát, mint egy szárnysegett madár, amely nem repülhet. A szűkösség, a saját konyha hiánya már-már jobban gyötörte őket, mint az, hogy lassabban gyűlik a pénz, mint gondolták, mint remélték.

Egyre sürgetőbbé vált, hogy azt tegyék végre, amit már régen kellett volna, amit eleve terveztek, hogy máshova költözzenek. Hogy nagyobb szobát vegyenek ki valahol, ha ugyanilyen méretűt is, mint a mostani, de legalább olyan helyen, ahol rendes főzési lehetőség is van. Vagy esetleg egy teljes lakást, amelyben kényelmesen elférnek, saját konyhával meg mindennel. A legolcsóbb megoldás az lett volna, ha az öntöde, az NMCC munkásházaiban bérelnének egyet, ott azonban már hosszú ideje nem volt üresedés, meg ott megint nem lett volna külön udvar, kert, amely szintén hiányzott nekik. Máshol kellett tehát. Igen ám, de máshol jóval többbe került. Mi lesz akkor a

félretevéssel? Kiadják, elköltik, amit haza kellene vinniük, amiért kijöttek!

Sokáig nem tudták rászánni magukat erre a lépésre. Vártak, hogy több pénz gyűljön össze, hogy többet tudjanak majd lecsípni belőle, mint amennyit a burdra költenek. Végül az lendítette ki őket a holtpontról, az bátorította fel, hogy István feljebb lépett a munkahelyén. Kiesett egy berakó, elérte, amit akart, és visszament Magyarországra. Istvánt tették a helyére, aki serénységével és ügyességével hamar kitűnt az anyagmozgatók közül. Így lett berakó a kemencéknél, a pódiumsinten, mint Paja bátyja. Akkor döntöttek, és pedig úgy, hogy nem szobát, hanem egész lakást vesznek ki valahol. Anna, aki legjobban vágyott már egy rendes otthonra, csak azzal a feltétellel ment ebbe bele, hogy azontúl még jobban fogják majd a dollárt, mert ha nem, akkor szerinte megbuknak, üres kézzel mennek haza, vagy életük végéig itt maradhatnak.

Vártak, amíg rendesen kinyílt az idő, és akkor fogtak a kereséshez. Nem tartott sokáig. Egy-két honfitársuk, akinek beütött valami vállalkozása, mint a recski Zámnak is, akkoriban ismerte fel, hogy a lakástulajdonlás aranybánya, és egymás után építették fel a két-, négy-, olykor hatlakásos katalógus bérházakat. Többet megnézték, és végül a negyed délnyugati részén, a Genessee Streeten, a 2045-ös szám alatt, egy ikerlakásos emeletes házban lévő lakás látszott a legelfogadhatóbbnak. Kétszintes volt, három hálósobával. A földszinten kis nappali, ebédlő, konyha, kamra és egy hálósoba, az emeleten pedig, ahova a nappaliból vitt fel lépcső, kettő. Tartozott még hozzá egy szuterén-, egy udvar- és egy kertrész is. Kivették. Anna először megint aggályoskodott, kérdvén, minek neki ennyi hálósoba, három, ki hallott már ilyet, meg egyáltalán ilyen sok helyiség, ki fogja ezeket takarítani. Még azt is mondta, hogy otthon csak az uraknak van ennyi, márpedig ők nem urak. De aztán csak beadta a derekát, amikor István azzal érvelt, hogy kell a gyerekeknek, mert majd nőnek ám, és szaporodás is lehet még, meg szükség esetén egy szobát ki is adhatnak. A másik lakásban, amely tükörképe volt ennek, egy Abaúj-Torna megyei család lakott, és rendes embereknek látszottak. A választásban a viszonylag kedvező ár mellett az is közrejátszott, hogy Gyurcsikék is a Genesseen laktak, kissé lejjebb, a Consaul Street felé, és közel esett István munkahelyéhez is, az ember csak ráfordult a Genessee két házzal odébb keresztező Paine-re, és máris a Front Streeten találta magát, nem messze az öntödétől. Magát a házat csak azután vették alaposabban szemügyre. Hosszúak,

hasáb alakú, szürke frame-ház volt a hátsó vége felé valami rejtélyes okból lépcsőzetesen alacsonyodó, az utcai fronton kissé előreugró, lapos tetővel és szokatlanul kicsi, szinte lőrészerű ablakokkal. Az egész úgy festett, mint egy hadihajó felépítménye hajótest nélkül. Csak a parancsnoki híd és a lövegek hiányoztak róla. Csúnya volt, lehangoló, cseppet sem olyan vidám, könnyed, mint amilyeneket Anna első nap megcsodált a Paine-en. De nem láttak még hadihajót, és különben sem bánták.

Nem költözhettek be mindjárt, még egy hétig a burdos házban kellett lakniuk, mert a lakás bútorozatlan volt, és ők Bözsike kiságyn kívül semmilyen bútorral nem rendelkeztek. Előbb tehát bútort kellett beszerezniük, a legszükségesebb darabokat, ágyakat, szekrényeket, asztalt, székeket. Más is kellett, apróbbak, de azokkal még ráérték. Megint elmentek Weizerhez, felkeresték az ócskást is, egy lipotói zsidó embert, akit kétkerekű kocsit tolva szoktak látni az utcákon, bekopogtattak a Paine Street-i szomszédokhoz, körbejárták az ismerőseiket, tudakolván, van-e felesleges, kidobásra ítélt bútoruk. Gyurcsikék is bevonták a bútorvadászatba, azok meg a maguk ismerőseit vették sorra. Amihez így jutottak, annak egy része használható állapotban volt, másik részét viszont javítani kellett, és Istvánnak nem kevés idejébe telt, amíg megreparálta őket. Csak Imruskának nem akart ágy kerülni sehogy. Az apja már azon volt, hogy bontásdeszkát vesz, és abból összeüti neki egy dikót, mikor úgy határoztak, hogy egyelőre aludjon inkább csak matricon. Azt mindenképpen venniük kellett, neki is és újat, valamint ágyneműt. A konyhai tűzhellyel, a konyha lelkével szintén nem volt mese, az is csak új lehetett. Nem állíthattak be valami repedt platnis, samottjavesztett, kilyukadt sütőjű használtat. Ugyanezért kályhát se kértek sehol. De az egyelőre különben sem kellett volna még, mert véget ért a fűtési szezon, a következőig pedig volt idejük venni.

Egy vasárnapon hurcolkodtak, mise, ebéd után. A bútorok már a lakásban voltak, az edények — azokat is újonnan vették, mert Anna nem lett volna hajlandó, mint mondta, mástól levetett fazékban, lábasban főzni —, a főzőtűzhely beállítva a konyhába. Paja bátyjuk segített nekik. Kerített valahonnan egy lapos kézikocsit, és arra raktak fel mindent, kofferokat, kosarakat, ruhákat, ágyneműt. A hazulról hozott dunnát nem. Az alaktalansága miatt nem maradt meg a rakomány tetején. Megint Annának kellett vinnie. Többször visszanyomta, de aztán csak felnyalábolta, és úgy lépkedett vele, alig látva maga elé. Nem röstellte így sem, István szerint még cigányosabban. Paja bátyjuk tolta a kocsit,

Imruska ment elől, Anna hátul Istvánval, Bözsike az apja karján. Derült volt az ég, kellemesen süttött a nap, hancúroztak a mókusok, énekeltek a kardináispintyek, finoman remegett a levegő, és kivételesen füst, bűz sem terjengett. A Genesseen Gyurcsik felesége, Bözsi várta őket az ajtóban, és mindjárt átvette Bözsikét az apjától. Behordtak és egyből a helyére tettek, elpakoltak mindent. István kapta az utcai emeleti hálósobát, Imruska a mellette lévő másikat. A nappaliból nyíló földszinti Annáé és Bözsikéé lett azzal, hogy ha majd Bözsikét már éjszakára egyedül lehet hagyni, akkor Istváné Annával közös lesz, de öszszebújni addig is abban fognak, ahhoz egy ágy is elég.

Bárka, 2008/3.

(Oravecz Imre 1943-ban született Szajlán. Verset és prózát is ír. József Attila- és Kossuth-díjas.)